

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **усі**
Спеціальність **усі**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **усі**

Статус дисципліни **вибіркова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Завідувач кафедри
фінансів

Ірина ЖУРАВЛЬОВА

Харків
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри фінансів.

Протокол № 1 від 25.08.2022 р.

Розробники:

Проноза Павло Володимирович, д.е.н., професор;

Юшко Сергій Васильович, к.е.н., доцент

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри–розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Проблеми фінансової грамотності та освіченості громадян стають усе більш актуальними та затребуваними у сучасному світі – світі, який характеризується високою швидкістю та бурхливістю появи нових знань, постійним удосконаленням існуючих технологій, у т.ч. у фінансовій сфері. Розуміння основ формування та діяльності фінансової системи необхідні як пересічним громадянам, так і фахівцям господарюючих суб'єктів, представникам органів влади, політикам. Уміння працювати з нормативно-правовою базою, читати нормативні документи з тим, щоб перебувати у межах правового поля, уміння довести власну точку зору, базуючись на нормах законодавства, захистити за потреби власні інтереси, інтереси економічних суб'єктів, органів влади та місцевого самоврядування (за місцем майбутньої роботи студента) – такими здібностями оволодіє студент-здобувач ступеня вищої освіти бакалавра, який обирає для вивчення навчальну дисципліну «Фінансове право».

Навчальна дисципліна "Фінансове право" є вибірковою навчальною дисципліною. Результатом опанування дисципліни є формування предметних, професійних, когнітивних та особистісних компетентностей студентів у сфері фінансового права.

Вивчення дисципліни передбачає опанування таких питань, як: фінансове право у правовій системі України, фінансово-правові норми і фінансові правовідносини, бюджетне право та бюджетні правовідносини, правове регулювання державного кредиту та державного боргу, податкове право, адміністрування податків і зборів, правові засади формування та використання коштів державних цільових фондів, правові основи банківської діяльності, грошового обігу та розрахунків, основи валютного законодавства, відповідальність за порушення фінансового законодавства.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Фінансове право» є надання здобувачам вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок в галузі фінансового права України, які дозволять приймати обґрунтовані, ґрунтовані на нормах чинного законодавства рішення, в умовах практичної діяльності, підвищення правової свідомості та правової культури здобувачів.

Завданнями навчальної дисципліни є засвоєння фінансово-правової термінології та основних положень фінансового права, отримання навичок роботи з нормативно-правовими документами, що регулюють фінансові відносини, набуття досвіду аргументування і доведення власної думки базуючись на нормах чинного законодавства.

Предметом навчальної дисципліни є суспільні відносини з приводу формування, розподілу та використання централізованих та децентралізованих фондів публічних фінансів з метою реалізації завдань та функцій суб'єктів господарювання, держави та територіальних громад.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	3
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Економічна теорія	Переддипломна практика
Макро- і мікроекономіка	Дипломна робота

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
1	2
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності
Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, права і свободи людини і громадянина в Україні	Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.
Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, застосування знань фінансового законодавства для вирішення професійних і наукових завдань у фінансовій сфері	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Фінансове право у правовій системі України. Фінансово-правові норми і фінансові правовідносини

1.1. Поняття, предмет та метод фінансового права.

Фінансове право як галузь права. Предмет фінансового права. Характерні риси відносин, що становлять предмет фінансового права. Метод фінансового права. Імперативний метод фінансово-правового регулювання. Галузеві особливості методу фінансового права.

1.2. Система та джерела фінансового права.

Система фінансового права та її структурні елементи. Фінансово-правові норми, інститути, підгалузі. Загальна та особлива частини фінансового права. Джерела фінансового права. Підходи до розгляду джерела права. Систематизація джерел права.

1.3. Поняття, особливості та види фінансово-правових норм.

Норми фінансового права та їхні особливості. Розуміння імперативного характеру фінансово-правових норм. Види фінансово-правових норм. Зобов'язуючі та забороняючі фінансово-правові норми. Матеріальні та процесуальні фінансово-правові норми.

1.4. Фінансові правовідносини. Види фінансових правовідносин.

Зміст фінансових правовідносин. Загальні ознаки та особливості фінансових правовідносин. Структурні елементи фінансових правовідносин. Класифікація фінансових правовідносин.

Тема 2. Бюджетне право та бюджетні правовідносини

2.1. Правовий характер бюджету. Склад бюджетного законодавства.

Бюджет як правова категорія. Нормативно-правові документи, що здійснюють регулювання бюджетних правовідносин. Бюджетний кодекс України. Закон України про державний бюджет. Бюджетна декларація.

2.2. Бюджетна система України.

Поняття бюджету. Бюджетна класифікація. Основи бюджетного устрою в Україні. Загальні засади побудови бюджетної системи. Бюджетна система України та її складові. Види бюджетів в Україні. Місцеві бюджети, бюджети місцевого самоврядування. Зведений бюджет, його призначення.

2.3. Бюджетний процес.

Сутність бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу та їхні повноваження. Стадії бюджетного процесу на загальнодержавному та місцевому рівнях. Загальні засади складання проекту Державного та місцевих бюджетів. Основи виконання бюджету за доходами і видатками. Правові основи кошторисного фінансування. Звітність про виконання бюджетів. Контроль за формуванням і використанням коштів бюджетів.

2.4. Надходження та витрати бюджету.

Надходження та доходи бюджету. Витрати та видатки бюджету. Джерела доходів бюджету. Склад і характеристика доходів державного та місцевих бюджетів. Основи розмежування видатків між бюджетами. Видатки державного та місцевих бюджетів бюджету. Бюджетний дефіцит та фінансування бюджету.

2.5. Міжбюджетні відносини

Поняття, принципи та сутність міжбюджетних відносин. Методи бюджетного регулювання. Міжбюджетні трансферти та їх види.

Тема 3. Правове регулювання державного кредиту та державного боргу

3.1. Поняття державного кредиту.

Державний кредит. Форми державного кредиту. Державні позики. Умови проведення державних та місцевих запозичень.

3.2. Державний та місцевий борг.

Сутність державного (місцевого) боргу. Класифікація боргу. Державний (місцевий) та гарантований державою (місцевою владою) борг. Порядок надання державних та місцевих гарантій.

3.3. Управління державним та гарантованим державою боргом.

Суть управління державним та гарантованим державою боргом. Операції з активного управління боргом. Заходи щодо управління і обслуговування державного боргу. Рефінансування, конверсія, консолідація, уніфікація, новація, відстрочення, анулювання боргу.

Тема 4. Податкове право. Адміністрування податків і зборів

4.1. Податкове право в системі фінансового права.

Поняття податкового права. Предмет та метод податкового права. Система та джерела податкового права. Принципи податкового права. Податково-правові норми та податкові правовідносини.

4.2. Поняття та види податків. Податкова система України.

Поняття, ознаки та функції податку. Елементи податків та їх характеристика. Принципи оподаткування. Склад податкової системи України. Підсистема оподаткування юридичних осіб. Підсистема оподаткування фізичних осіб. Загальнодержавні та місцеві податки і збори.

4.3. Правове регулювання загальнодержавних податків.

Податок на прибуток підприємств. Податок на додану вартість. Акцизний податок. Податок на доходи фізичних осіб. Мито. Рентна плата. Екологічний податок. Військовий збір. Об'єкти та суб'єкти оподаткування. Податкові ставки та податкові пільги. Особливості обчислення та сплати податків до бюджету.

4.4. Правове регулювання місцевих податків і зборів.

Податок на майно. Єдиний податок. Збір за місця для паркування транспортних засобів. Туристичний збір. Об'єкти та суб'єкти оподаткування. Податкові ставки та податкові пільги. Особливості обчислення та сплати податків до бюджету.

4.5. Адміністрування податків і зборів.

Сутність адміністрування податків і зборів. Податкова звітність. Податкові консультації. Визначення сум податкових зобов'язань платника, порядок їх сплати та

оскарження рішень контролюючих органів. Податковий контроль. Облік платників податків. Організація перевірок. Погашення податкового боргу.

Тема 5. Правові засади формування та використання коштів державних цільових фондів

5.1. Правові основи загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Сутність загальнообов'язкового державного соціального страхування. Законодавство України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування та його завдання. Принципи загальнообов'язкового державного соціального страхування. Види загальнообов'язкового державного соціального страхування. Суб'єкти та об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування. Управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням

5.2 Правові засади формування та використання коштів Пенсійного фонду України.

Структура системи пенсійного забезпечення в Україні. Суб'єкти системи пенсійного забезпечення в Україні. Законодавство про пенсійне забезпечення в Україні. Джерела формування коштів Пенсійного фонду. Напрями використання коштів Фонду. Страховий стаж. Пенсії за віком, за інвалідністю, у зв'язку з втратою годувальника.

5.3. Правові засади формування та використання коштів Фонду соціального страхування України.

Правові засади діяльності Фонду соціального страхування. Завдання і повноваження Фонду соціального страхування. Джерела формування та напрями витрачання коштів Фонду. Перелік осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності

5.4. Правові засади формування та використання коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Правові засади діяльності Фонду соціального страхування на випадок безробіття. Завдання та повноваження Фонду соціального страхування на випадок безробіття. Джерела формування та напрями витрачання коштів Фонду. Перелік осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню на випадок безробіття.

5.5. Правове регулювання єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне страхування.

Призначення єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Платники єдиного внеску. Порядок нарахування, обчислення і сплати єдиного внеску. Розмір єдиного внеску. Повноваження податкових органів, Пенсійного фонду щодо збору та обліку єдиного внеску. Пропорції розподілу суми єдиного внеску між цільовими фондами.

Тема 6. Правові основи банківської діяльності, грошового обігу та розрахунків.

Основи валютного законодавства

6.1. Правові основи банківської діяльності.

Поняття та джерела правового регулювання банківської діяльності. Банківська система України: поняття та структура. Правовий статус Національного банку України. Порядок створення та правові засади діяльності комерційних банків в Україні.

6.2. Правове регулювання грошового обігу і розрахунків.

Характеристика грошової системи і грошового обігу. Організація готівкових розрахунків. Реєстратори розрахункових операцій та вимоги щодо їх використання. Обмеження на використання готівки у розрахунках. Порядок відкриття і закриття банківських рахунків. Організація безготівкових розрахунків. Форми безготівкових розрахунків.

6.3. Правове регулювання валютного законодавства і валютного контролю.

Поняття валюти та валютних цінностей. Правові основи та зміст валютного регулювання. Валютний контроль.

Тема 7. Відповідальність за порушення фінансового законодавства

7.1. Місце та підстави відповідальності за порушення фінансового законодавства в системі юридичної відповідальності.

Проблематика відповідальності суб'єктів фінансових правовідносин. Поняття й ознаки фінансово-правової відповідальності. Відповідальність за порушення фінансового законодавства як комплексна категорія. Підстави відповідальності за порушення фінансового законодавства.

7.2. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства.

Види порушень бюджетного законодавства. Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства. Цивільна, дисциплінарна, адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення бюджетного законодавства.

7.3. Відповідальність за порушення податкового та митного законодавства.

Види відповідальності за порушення законів з питань оподаткування. Загальні умови притягнення до фінансової, адміністративної та кримінальної відповідальності. Відповідальність за порушення порядку обчислення і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Види порушень митних правил. Відповідальність за вчинені порушення. Проведення у справах про порушення митних правил.

7.4. Відповідальність за інші фінансові правопорушення.

Відповідальність за правопорушення у сфері публічних банківських відносин. Відповідальність за фінансові правопорушення у сфері державного соціального страхування. Відповідальність за фінансові правопорушення у сфері грошово-касових операцій. Відповідальність за порушення валютного законодавства.

Перелік практичних (семінарських) занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни "Фінансове право" для реалізації визначених компетентностей освітньої програми та активізації освітнього процесу на лекційних та практичних заняттях передбачено застосування таких методів навчання, як: проблемні лекції (за питаннями: "Міжбюджетні відносини", "Правове регулювання єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне страхування"); міні-лекції (за питаннями: "Організація безготівкових розрахунків", "Заходи щодо управління і обслуговування державного боргу"), метод проєктів (за темою "Надходження бюджету"); мозкові атаки (за питаннями: "Адміністрування непрямих податків", "Розмежування видатків між бюджетами", семінари-дискусії (за питаннями "Структура системи пенсійного забезпечення в Україні", робота в малих групах та презентації (за темою "Правові засади формування та використання коштів фондів соціального страхування"), ділова гра (за питаннями "Основи бюджетного устрою в Україні", "Відповідальність за порушення фінансового законодавства").

Під час проведення лекційних та практичних занять використовуються: пояснювально-ілюстративний, репродуктивні, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький методи викладання.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи реалізуються у формі поточного контролю, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що підтверджує атестацію студента, – 60 балів);

Контрольні заходи під час поточного контролю здійснюються у таких формах: усне опитування (2 контрольних заходи, максимальна оцінка за кожний контрольний захід 10 балів), активна робота в групах (2 контрольних заходи, максимальна оцінка за кожний контрольний захід 10 балів), контрольна робота на лекції (1 контрольний захід, максимальна оцінка 10 балів), контрольна робота на практичному занятті (1 контрольний захід, максимальна оцінка 10 балів), перевірка результатів самостійної роботи (2 контрольних заходи, максимальна оцінка за кожний контрольний захід 10 балів), колоквиум (1 контрольний захід, максимальна оцінка 20 балів).

Оцінювання знань студента під час усного опитування проводиться за такими критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методичних аспектів проблем, що розглядаються; наявність логіки, структурованості, науковості стилю викладання матеріалу, вміння обґрунтовувати свою позицію, узагальнювати інформацію.

При оцінюванні результатів активної роботи в групах додатково до критеріїв, що враховують при оцінюванні під час усного опитування, до уваги беруть уміння ефективно розподілити роботу між учасниками групи та уміння презентувати результати роботи.

Критеріями оцінювання результатів самостійної роботи є: здатність обґрунтовувати та захищати отримані результати, критичне та незалежне оцінювання певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та відстоювати власну точку зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; самостійність виконання роботи; оформлення результатів роботи.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів.

Контрольна робота на лекції включає 5 теоретичних питань, які містять як питання, розглянуті на лекціях та практичних заняттях, так і самостійно опрацьовані студентами у рамках самостійної роботи над дисципліною. Максимальний бал, який можна отримати за надану відповідь по кожному з питань, складає 2 бали. При оцінюванні відповідей застосовують критерії, які беруть до уваги за контрольним заходом "усне опитування".

Контрольна робота на практичному занятті включає 5 завдань, які містять як завдання, розглянуті на практичних заняттях, так і завдання, які виносилися для самостійного виконання у рамках самостійної роботи над дисципліною. Максимальний бал, який можна отримати за кожне із завдань, складає 2 бали. При оцінюванні завдань враховують наявність необхідних пояснень, коректні посилання на норми законодавства та коректне їх трактування, обґрунтованість та логічність висновків. Правильне виконання усіх дій дозволяє отримати максимальну оцінку за завдання, відсутність тієї або іншої дії, допущені помилки є підставою для зменшення кількості балів, які виставляються студентові.

Колоквиум включає одне теоретичне питання дискусійного характеру та три практичних завдання. Максимальний бал, який можна отримати за кожне із завдань, становить 5 балів. При оцінюванні відповідей на теоретичне питання застосовують критерії, які беруть до уваги за контрольним заходом "усне опитування". При оцінюванні практичних завдань застосовують критерії, які беруть до уваги за контрольним заходом "контрольна робота на практичному занятті".

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується як сума балів, отриманих під час

поточного контролю. Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни. Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Т е м а	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мах бал
1	2	3	4
Т е м а 1.	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 1. "Фінансове право у правовій системі України. Фінансово-правові норми і фінансові правовідносини"	робота на лекції	
	Практичне заняття за темою 1: "Система та джерела фінансового права"	активна робота в групах	10
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		
Т е м а 2.	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 2. "Бюджетне право та бюджетні правовідносини"	робота на лекції	
	Практичне заняття за темою 2: "Бюджетне законодавство України"	перевірка результатів самостійної роботи	10
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		
Т е м а 3	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 3. "Правове регулювання державного кредиту та державного боргу"	контрольна робота на лекції	10
	Практичне заняття за темою 3: "Управління державним та гарантованим державою боргом"	усне опитування	10
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		

1	2	3	4
Т е м а 4	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 4. "Податкове право. Адміністрування податків і зборів"	активна робота в групах	10
	Практичне заняття за темою 4: "Податкове законодавство України"	робота на практичному занятті	
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		
Т е м а 5	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 5. "Правові засади формування та використання коштів державних цільових фондів"	робота на лекції	
	Практичне заняття за темою 5: "Законодавство України про пенсійне та загальнообов'язкове державне соціальне страхування"	перевірка результатів самостійної роботи	10
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторних та практичних занять		
Т е м а 6	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 6. " Правові основи банківської діяльності, грошового обігу та розрахунків. Основи валютного законодавства "	робота на лекції	
	Практичне заняття за темою 6: "Нормативне регулювання банківської діяльності, грошового обігу та розрахунків "	контрольна робота на практичному занятті	10
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторних та практичних занять		
Т е м а 7	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 7. "Відповідальність за порушення фінансового законодавства "	колоквіум	20
	Практичне заняття за темою 7: "Застосування санкцій за порушення фінансового законодавства"	усне опитування	10
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторних та практичних занять		

Рекомендована література

Основна:

1. Роль В.Ф., Сергієнко В.В. Фінансове право: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 392 с.
2. Фінансове право України: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов,

І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський. Львів: СПОЛОМ, 2022. 394 с.

3. Бюджетний кодекс України : Закон України № 2456-VI від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

4. Податковий кодекс України : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

Додаткова:

5. Бюджетна система : підручник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23042> / С. В. Юшко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 382 с.

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України № 8073-X від 07.12.1984 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.

7. Кримінальний кодекс України: Закон України 2341-III від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

8. Луніна І. О. Еволюція теорії та наукова концепція публічних фінансів / І. О. Луніна, Т. Г. Бондарук // Фінанси України. – 2019. – № 8. – С. 26-44.

9. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України № 16/98-ВР від 14 січня 1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80#Text>.

10. Податкова система: навчальний посібник / І. С. Волохова, О. Ю. Дубовик, М. О. Слатвінська та ін.; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво "Діса плюс", 2019. – 402 с.

11. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене Постановою Правління Національного банку України від 29.12.2017 р. № 148. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text>.

12. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.

13. Про валюту і валютні операції: Закон України № 2473-VIII від 21.06.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.

14. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України № 1058-IV від 09.07.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>.

15. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України № 1105-XIV від 23.09.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>.

16. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України № 1533-III від 02.03.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>.

17. Про Національний банк України: Закон України № 679-XIV від 20.05.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

18. Дані офіційного порталу Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://www.rada.gov.ua/>.

19. Юшко С.В. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансове право» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=9267>.